

Υπόθεση C-447/20

**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου**

Ημερομηνία καταθέσεως:

22 Σεπτεμβρίου 2020

Αιτούν δικαστήριο:

Supremo Tribunal Administrativo (Ανώτατο Διοικητικό
Δικαστήριο, Πορτογαλία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

1 Ιουλίου 2020

Εκκαλούν:

Instituto de Financiamento da Agricultura e Pescas IP (IFAP)

Εφεσίβλητη:

LM

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ανέκυψε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του Instituto de Financiamento da Agricultura e Pescas I.P. (Ινστιτούτου Χρηματοδοτήσεως της Γεωργίας και της Αλιείας, στο εξής: IFAP) και της LM, με αντικείμενο έφεση του πρώτου κατά της αποφάσεως η οποία έκανε δεκτή, λόγω παρελεύσεως της τετραετούς προθεσμίας παραγραφής, την [ένδικη] ανακοπή κατά της διαδικασίας αναγκαστικής εισπράξεως που είχε κινήσει το εκκαλούν κατά της εφεσίβλητης σχετικά με οφειλές από ενισχύσεις αχρεωστήτως εισπραχθείσες στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος AGRO.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Στην υπό κρίση υπόθεση, πρέπει να καθοριστεί αν η [ένδικη] ανακοπή στο πλαίσιο διαδικασίας αναγκαστικής εισπράξεως συνιστά το κατάλληλο ένδικο μέσο για την εξέταση της παραγραφής των διαδικασιών επιστροφής αχρεωστήτως

εισπραχθεισών χρηματικών ενισχύσεων και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, ποια προθεσμία και ποιοι κανόνες υπολογισμού θα εφαρμοστούν, λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) 2988/95 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1995, σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Προδικαστικά ερωτήματα

I. Αντιβαίνει στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 2988/95 εθνική ρύθμιση η οποία επιβάλλει στον δικαιούχο επιδοτήσεως το βάρος ασκήσεως δικαστικής προσφυγής ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου κατά της πράξεως με την οποία διατάχθηκε η επιστροφή των αχρεωστήτως εισπραχθέντων ποσών λόγω υπάρξεως παρατυπίας, με κίνδυνο η πράξη αυτή να καταστεί απρόσβλητη [...] εφόσον η προσφυγή δεν ασκηθεί εμπροθέσμως (ήτοι, σε περίπτωση που ο δικαιούχος δεν ασκήσει εμπροθέσμως τα μέσα άμυνας που έχει στη διάθεσή του δυνάμει του εθνικού δικαίου) και, κατά συνέπεια, να μπορεί να απαιτηθεί η επιστροφή του αχρεωστήτως καταβληθέντος ποσού σύμφωνα με τους κανόνες και τις προθεσμίες που προβλέπει το εθνικό δίκαιο;

II. Αντιβαίνει στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 2988/95 εθνική ρύθμιση σύμφωνα με την οποία ο δικαιούχος επιδοτήσεως δεν μπορεί να επικαλεστεί την παρέλευση της τετραετούς ή οκταετούς προθεσμίας στο πλαίσιο της επισπευθείσας εις βάρος του ένδικης διαδικασίας αναγκαστικής εκτελέσεως, δεδομένου ότι το ζήτημα αυτό μπορεί να κριθεί μόνο στο πλαίσιο δικαστικής προσφυγής κατά της πράξεως με την οποία διατάχθηκε η επιστροφή των αχρεωστήτως εισπραχθέντων ποσών λόγω διαπιστώσεως παρατυπίας;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Κανονισμός (ΕΚ, Ευρατόμ) 2988/95 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1995, σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: άρθρο 3.

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Decreto-Lei n. 163-A/2000, de 27 de julho – Estabelece as regras gerais de aplicação do Programa Operacional de Agricultura e Desenvolvimento Rural (POADR/Programa), bem como da componente agrícola dos programas operacionais de âmbito regional do III Quadro Comunitário de Apoio (QCA III) [πράξη νομοθετικού περιεχομένου αριθ. 163-A/2000, της 27ης Ιουλίου 2000, περί θεσπίσεως γενικών κανόνων για την εφαρμογή του επιχειρησιακού προγράμματος για τη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη (POADR/Πρόγραμμα) και της γεωργικής συνιστώσας των περιφερειακών επιχειρησιακών προγραμμάτων του τρίτου κοινοτικού πλαισίου στήριξης (ΚΠΣ III)]

«Άρθρο 11

Μονομερής καταγγελία ή τροποποίηση της συμβάσεως από το IFADAP

1. Το IFADAP δύναται να καταγγείλει μονομερώς τις συμβάσεις σε περίπτωση παραβάσεως εκ μέρους του δικαιούχου κάποιας από τις υποχρεώσεις που υπέχει ή όταν, για λόγο για τον οποίο ευθύνεται ο δικαιούχος, δεν πληρούνται ή δεν πληρούνται πλέον οποιαδήποτε από τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη χορήγηση της ενισχύσεως.
2. Σε περίπτωση παραβάσεως, το IFADAP δύναται επίσης να τροποποιήσει μονομερώς τη σύμβαση, ιδίως όσον αφορά το ποσό των ενισχύσεων, εφόσον τούτο δικαιολογείται από τις πραγματικές συνθήκες υλοποίησης του σχεδίου ή σε περίπτωση μη προσκόμισης ή ελλιπούς προσκόμισης των δικαιολογητικών εγγράφων.

Άρθρο 12

Επιστροφή των ενισχύσεων και των δαπανών

1. Σε περίπτωση καταγγελίας της συμβάσεως από το IFADAP, ο δικαιούχος υποχρεούται να επιστρέψει τα ποσά που έλαβε ως ενίσχυση, πλέον των νόμιμων τόκων από την ημερομηνία κατά την οποία τέθηκαν στη διάθεσή του τα ποσά αυτά, με την επιφύλαξη της επιβολής τυχόν άλλων νόμιμων κυρώσεων.
2. Η κατά την προηγούμενη παράγραφο επιστροφή πραγματοποιείται εντός δεκαπέντε ημερών από την κοινοποίηση της καταγγελίας της συμβάσεως, η οποία πρέπει να περιέχει ρητή σχετική ειδοποίηση προς τον δικαιούχο.
3. Αν ο δικαιούχος δεν προβεί σε επιστροφή εντός της προθεσμίας της προηγούμενης παραγράφου, το οφειλόμενο ποσό γεννά τόκους υπερημερίας με επιτόκιο 2 %, από την ημερομηνία λήξεως της εν λόγω προθεσμίας και έως ότου πραγματοποιηθεί η επιστροφή.
4. Στην περίπτωση της προηγούμενης παραγράφου, ο δικαιούχος οφείλει επιπλέον να καταβάλει στο IFADAP τα ποσά που αντιστοιχούν στα έξοδα εξωδικαστικής εισπράξεως των οφειλόμενων ποσών, τα οποία ανέρχονται στο 10 % της συνολικής αξίας των εισπραχθέντων από τον δικαιούχο ποσών.
5. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται σε περίπτωση μονομερούς τροποποίησης της συμβάσεως δυνάμει της οποίας προκύπτει υποχρέωση επιστροφής των εισπραχθέντων ποσών, με εφαρμογή του ποσοστού που αναφέρεται στην παράγραφο 4 επί του επιστρεπτέου ποσού. [...]

Άρθρο 15

Εκτελεστοί τίτλοι

Οι βεβαιώσεις οφειλής που εκδίδει το IFADAP αποτελούν εκτελεστούς τίτλους. [...]]»

Decreto-Lei n. 4/2015 de 7 de janeiro – Aprova o Código do Procedimento Administrativo (πράξη νομοθετικού περιεχομένου αριθ. 4/2015, της 7ης Ιανουαρίου 2015, περί κώδικα διοικητικής διαδικασίας)

«Άρθρο 163

Ακυρωτές πράξεις και καθεστώς ακυρωσίας

1. Υπόκεινται σε ακύρωση διοικητικές πράξεις που εκδόθηκαν κατά παράβαση των ισχυουσών αρχών ή κανόνων δικαίου και για την παράβαση των οποίων δεν προβλέπεται καμία άλλη κύρωση.
2. Η ακυρωτέα πράξη παράγει έννομα αποτελέσματα δυνάμενα να εξαλειφθούν αναδρομικώς με ακυρωτική απόφαση των διοικητικών δικαστηρίων ή με ακυρωτική απόφαση της ίδιας της διοικήσεως.
3. Οι ακυρωτές πράξεις υπόκεινται σε προσφυγή ενώπιον της ίδιας της διοικήσεως ή ενώπιον των αρμοδίων διοικητικών δικαστηρίων, εντός των προθεσμιών που προβλέπει ο νόμος. [...]

Άρθρο 179

Εκτέλεση χρηματικών απαιτήσεων

1. Όταν, δυνάμει διοικητικής πράξεως, υφίσταται υποχρέωση καταβολής χρηματικού ποσού σε νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή εις διαταγήν αυτού, η μη εκούσια συμμόρφωση εντός της ταχθείσας προθεσμίας συνεπάγεται την κίνηση της διαδικασίας αναγκαστικής εισπράξεως που προβλέπει η νομοθεσία περί φορολογικής διαδικασίας.
2. Για τους σκοπούς της προηγούμενης παραγράφου, η αρμόδια αρχή εκδίδει, σύμφωνα με τον νόμο, βεβαίωση έχουσα ισχύ εκτελεστού τίτλου, η οποία διαβιβάζεται στην αρμόδια υπηρεσία της φορολογικής αρχής, μαζί με τον φάκελο της διοικητικής διαδικασίας.»

Decreto-Lei n. 214-G/2015, de 2 de outubro – Código do Processo nos Tribunais Administrativos (πράξη νομοθετικού περιεχομένου αριθ. 214-G/2015, της 2ας Οκτωβρίου 2015, περί κώδικα διοικητικής δικονομίας)

«Άρθρο 58

Προθεσμίες

1. Εφόσον ο νόμος δεν ορίζει άλλως, η άσκηση δικαστικής προσφυγής κατά των άκυρων πράξεων δεν υπόκειται σε προθεσμία, ενώ η δικαστική προσφυγή

κατά των ακυρωτέων πράξεων ασκείται υποχρεωτικώς εντός των ακόλουθων προθεσμιών:

- a) ενός έτους, σε περίπτωση ασκήσεως από την εισαγγελική αρχή·
- b) τριών μηνών, στις λοιπές περιπτώσεις.

2. Με την επιφύλαξη του άρθρου 59, παράγραφος 4, οι προθεσμίες της προηγούμενης παραγράφου υπολογίζονται σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 279 του Αστικού Κώδικα.

3. Μετά την εκπνοή της προθεσμίας που προβλέπεται στην παράγραφο 1, στοιχείο b, η προσφυγή είναι παραδεκτή:

a) όταν συντρέχει δικαιολογημένο κώλυμα, σύμφωνα με τις διατάξεις της νομοθεσίας περί πολιτικής δικονομίας·

b) εφόσον πραγματοποιηθεί εντός προθεσμίας τριών μηνών από την άρση της πλάνης, όταν αποδεικνύεται, τηρουμένης της αρχής της κατ' αντιμωλίαν διεξαγωγής της διαδικασίας, ότι, στην οικεία υπόθεση, η εμπρόθεσμη άσκηση της προσφυγής δεν μπορούσε να απαιτηθεί από τον μέσο συνετό πολίτη, δεδομένου ότι τελούσε σε πλάνη εξαιτίας της συμπεριφοράς της διοικήσεως, ή

c) όταν, εφόσον δεν έχει παρέλθει έτος από την ημερομηνία εκδόσεως της πράξεως ή της δημοσιεύσεώς της, εάν αυτή ήταν υποχρεωτική, η καθυστέρηση θεωρείται δικαιολογημένη λόγω ασάφειας του εφαρμοστέου κανονιστικού πλαισίου ή των δυσχερειών που προέκυψαν, στην οικεία υπόθεση, όσον αφορά τον προσδιορισμό της δεκτικής προσφυγής πράξεως ή τον χαρακτηρισμό της ως διοικητικής πράξεως ή ως κανονιστικής ρυθμίσεως.»

Decreto-Lei n. 433/99 de 26 de outubro – Aprova o Código de Procedimento e de Processo Tributário (πράξη νομοθετικού περιεχομένου αριθ. 433/99, της 26ης Οκτωβρίου 1999, περί κώδικα διοικητικής διαδικασίας και δικονομίας σε φορολογικές υποθέσεις)

«Άρθρο 148

Πεδίο εφαρμογής της διαδικασίας αναγκαστικής εισπράξεως

1. Η διαδικασία αναγκαστικής εισπράξεως έχει ως αντικείμενο την αναγκαστική είσπραξη των ακόλουθων οφειλών: [...]

2. Χωρεί επίσης είσπραξη, στο πλαίσιο διαδικασίας αναγκαστικής εισπράξεως, στις περιπτώσεις και υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπει ο νόμος:

a) άλλων οφειλών προς το Δημόσιο και προς άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου οι οποίες είναι καταβλητέες δυνάμει διοικητικής πράξεως·

b) εξοφλήσεων ή επιστροφών.

Άρθρο 204

Λόγοι ανακοπής κατά της διαταγής αναγκαστικής εισπράξεως

1. Ανακοπή κατά της διαταγής αναγκαστικής εισπράξεως χωρεί μόνο για τους ακόλουθους λόγους: [...]

d) παραγραφή της οφειλής την οποία αφορά η διαταγή αναγκαστικής εισπράξεως.»

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

- 1 Στις 13 Φεβρουαρίου 2002, το IFADAP [(προκάτοχος του IFAP)] και η LM συνήψαν σύμβαση χορηγήσεως ενισχύσεως στο πλαίσιο του προγράμματος AGRO/Μέτρο 5 Αποκατάσταση του γεωργικού παραγωγικού δυναμικού που επλήγη από φυσικές καταστροφές και ανάληψη κατάλληλων προληπτικών δράσεων, συγχρηματοδοτούμενου από το ΕΓΤΠΕ.
- 2 Στις 15 Φεβρουαρίου 2002, η ABISTRAL – Construções e Terraplanagens, Lda, και η LM συνήψαν έγγραφη συμφωνία.
- 3 Στις 26 Φεβρουαρίου 2006, η LM ενημερώθηκε μέσω συστημένης επιστολής με απόδειξη παραλαβής ότι, μετά από σειρά ελέγχων, διαπιστώθηκε παραβίαση των εφαρμοστέων κανόνων, με αποτέλεσμα να κριθούν ως μη επιλέξιμα ορισμένα ποσά που αφορούσαν συγκεκριμένα κονδύλια: τα έξοδα εργατικού δυναμικού σχετικά με την εργασία του συζύγου της LM, τα έξοδα ανάκτησης υλικών προερχόμενων από κατεδάφιση, ελλείψει δικαιολογητικών, και τις πληρωμές προς την ABISTRAL, δεδομένου ότι δεν είχε υποβάλει παραστατικό τραπέζης το οποίο να βεβαιώνει την είσπραξη των επιταγών, και ως εκ τούτου δεν αποδεικνυόταν ότι έλαβε πράγματι χώρα η πληρωμή. Σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου, είχε στη διάθεσή της 10 ημέρες για να απαντήσει, με την παρέλευση των οποίων θα ελάμβανε χώρα η προσαρμογή του ποσού της επιδοτήσεως.
- 4 Η LM υπέγραψε την εν λόγω απόδειξη παραλαβής την 1η Μαρτίου 2006.
- 5 Στις 17 Μαρτίου 2006, το IFADAP έλαβε την απάντηση της LM.
- 6 Το IFAP απηύθυνε στην LM κοινοποίηση με το εξής περιεχόμενο: «[...] Μετά το πέρας του σταδίου έρευνας της διοικητικής διαδικασίας [...], εκδίδεται τελική απόφαση, [...] σύμφωνα με τους εξής όρους και με την εξής αιτιολογία: Στις 20 Δεκεμβρίου 2001, εγκρίθηκε η πρόταση συμμετοχής στο εν λόγω πρόγραμμα [...] και, στις 7 Μαρτίου 2002, συνήφθη η σύμβαση χορηγήσεως ενισχύσεων για ποσό επενδύσεως ύψους 145 080,36 ευρώ, το οποίο αντιστοιχούσε σε επιδότηση ύψους 108 810,27 ευρώ. Κατόπιν ελέγχου που διενεργήθηκε σχετικά στο πλαίσιο του προγράμματος, [η LM] ενημερώθηκε, μέσω κοινοποίησης [...] της 23ης Φεβρουαρίου 2006 [...], για τις παραβάσεις της ισχύουσας νομοθεσίας όσον

αφορά το μέτρο 5 του προγράμματος AGRO, οι οποίες διαπιστώθηκαν στο πλαίσιο φυσικού και λογιστικού ελέγχου, και, κατά συνέπεια, για την αδυναμία αποδοχής των δαπανών που αναφέρονταν στην εν λόγω κοινοποίηση. Στις 17 Μαρτίου 2006, λάβαμε το έγγραφό σας απαντήσεως [...]».

- 7 Στις 23 Ιουνίου 2011, το IFAP κοινοποίησε στην LM επιταγή εκούσιας συμμόρφωσης για την καταβολή του αναφερθέντος στην προηγούμενη παράγραφο ποσού.
- 8 Στις 8 Αυγούστου 2012, η Serviço de Finanças do Porto 1 (φορολογική υπηρεσία 1 του Πόρτο) κίνησε διαδικασία αναγκαστικής εισπράξεως των οφειλών από αχρεωστήτως εισπραχθείσες, στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος POAGRO, ενισχύσεις ύψους 29 917,67 ευρώ.

Κυριότερα επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 1 Το IFAP υποστηρίζει ότι, όσον αφορά την επίμαχη διαδικασία αναγκαστικής εισπράξεως, εξέδωσε τη διοικητική πράξη δυνάμει της οποίας η LM (ανακόπτουσα) όφειλε να του καταβάλει το ποσό των 29 917,67 ευρώ (διαφορά μεταξύ του αρχικού ποσού της ενισχύσεως και του ποσού που προέκυψε μετά την αφαίρεση των μη επιλέξιμων δαπανών) έως τις 30 Απριλίου 2010, και ως εκ τούτου η προθεσμία παραγραφής δεν μπορούσε να αρχίσει να τρέχει παρά μόνον από την ημερομηνία αυτή.
- 2 Επιπλέον, υποστηρίζει ότι το Tribunal Administrativo e Fiscal do Porto (διοικητικό και φορολογικό πρωτοδικείο του Πόρτο, Πορτογαλία) ήταν αναρμόδιο λόγω αντικειμένου, το οποίο υπάγεται στην αρμοδιότητα του τμήματος διοικητικών διαφορών του Tribunal Administrativo e Fiscal, δεδομένου ότι η παραγραφή αφορά την εξέταση, εκτίμηση και διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών υπό το πρίσμα της νομιμότητας της συστάσεως, τροποποιήσεως ή αποσβέσεως της απαιτήσεως του IFAP.
- 3 Προβάλλει ότι, με την απόφασή του, το Tribunal Administrativo e Fiscal do Porto (διοικητικό και φορολογικό πρωτοδικείο του Πόρτο) έσφαλε καθόσον δεν διέκρινε, στο πλαίσιο εφαρμογής του άρθρου 3 του κανονισμού 2988/95, την παραγραφή της διαδικασίας (που προβλέπει το άρθρο αυτό) από την παραγραφή της απαιτήσεως/οφειλής (επί της οποίας ουδεμία εφαρμογή έχει το εν λόγω άρθρο).
- 4 Συγκεκριμένα, το Tribunal Administrativo e Fiscal do Porto (διοικητικό και φορολογικό πρωτοδικείο του Πόρτο) έσφαλε κατά την εκτίμηση των αποδείξεων, παραλείποντας να προβεί, στο πλαίσιο της εφεσιβαλλόμενης αποφάσεως, σε εξέταση, εκτίμηση και προσδιορισμό των κρίσιμων για την παραγραφή πραγματικών περιστατικών, ιδίως όσον αφορά την ημερομηνία μέχρι την οποία η LM όφειλε να αποδείξει, στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας, ότι έλαβε χώρα η προβαλλόμενη πληρωμή για «ανάκτηση υλικού», και ορίζοντας, με την απόφαση αυτή, την ημερομηνία συνάψεως της συμβάσεως προμήθειας αγαθών

και παροχής υπηρεσιών μεταξύ της LM και της ABISTRAL Lda (15 Φεβρουαρίου 2002) ως ημερομηνία ενάρξεως του υπολογισμού της παραγραφής της «οφειλής την οποία αφορά η εκτέλεση», ήτοι της απαιτήσεως του IFAP, η οποία, κατά την ημερομηνία αυτή, δεν ήταν ακόμη γεγεννημένη στη νομική σφαίρα του (κάτι το οποίο δεν συνέβη, εξάλλου, παρά μόνο με την έκδοση της διοικητικής πράξεως την οποία αφορά η εκτέλεση, ήτοι στις 30 Απριλίου 2010).

- 5 Η LM φρονεί ότι το αιτούν δικαστήριο ήταν καθ' ύλην αρμόδιο και ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) 2988/95, ως προς την προθεσμία παραγραφής της οφειλής την οποία αφορά η εκτέλεση ισχύει η προθεσμία παραγραφής της διαδικασίας, ήτοι τέσσερα έτη από τη διάπραξη της παρατυπίας, η οποία λήγει το αργότερο την ημέρα παρελεύσεως χρονικού διαστήματος ίσου με το διπλάσιο της προθεσμίας παραγραφής εφόσον δεν επιβλήθηκαν κυρώσεις από την αρμόδια αρχή.
- 6 Η προθεσμία αυτή έχει εφαρμογή, δεδομένου ότι, κατά την κρίση τόσο του Δικαστηρίου όσο και του Supremo Tribunal Administrativo (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου, Πορτογαλία), το εθνικό δίκαιο δεν προβλέπει ειδική προς τούτο προθεσμία, και ως εκ τούτου τυγχάνει εφαρμογής η προθεσμία που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του ως άνω κανονισμού.
- 7 Η παράβαση διαπράχθηκε στις 15 Φεβρουαρίου 2002, αλλά η σχετική κοινοποίηση προς την LM έλαβε χώρα μόλις την 1η Μαρτίου 2006, τελική δε απόφαση στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας εκδόθηκε μόλις στις 30 Απριλίου 2010.

Σύντομη έκθεση του σκεπτικού της αποφάσεως περί παραπομπής

- 1 Πρώτον, το IFAP θέτει το ερώτημα κατά πόσον δύνανται τα φορολογικά δικαστήρια να εξετάσουν, στο πλαίσιο ανακοπής κατά διαδικασίας αναγκαστικής εισπράξεως, το ζήτημα της παραγραφής της διαδικασίας αιτήσεως επιστροφής που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) 2988/95. Κατά την άποψή του, πρόκειται για οφειλή διοικητικής, και όχι φορολογικής, φύσεως, και ως εκ τούτου, προκειμένου να εξακριβωθεί η αρμοδιότητα του φορολογικού δικαστηρίου, πρέπει να εξεταστεί, καταρχάς, αν η ανακοπή κατά της διαταγής αναγκαστικής εισπράξεως συνιστά το κατάλληλο ένδικο μέσο για τη διασφάλιση της ένδικης προστασίας στην υπό κρίση υπόθεση.
- 2 Η LM ζήτησε από το Tribunal Administrativo e Fiscal do Porto (διοικητικό και φορολογικό πρωτοδικείο του Πόρτο) να αποφανθεί σχετικά με τη νομιμότητα της εκδοθείσας εναντίον της διαταγής αναγκαστικής εισπράξεως, προβάλλοντας την παραγραφή ως δικαιολογητική βάση της προβαλλόμενης ελλείψεως νομιμότητας της εισπράξεως: **η πράξη η οποία επέτασσε την επιστροφή της ενισχύσεως** (και η οποία, ως εκ τούτου, συνιστά εκτελεστό τίτλο) **εκδόθηκε στις 23 Ιουνίου 2011, ήτοι οκτώ και πλέον έτη μετά την ημερομηνία κατά την οποία συντελέστηκαν οι προβαλλόμενες παρατυπίες στο πλαίσιο της εκτελέσεως της συμβάσεως, στις 15**

Φεβρουαρίου 2002, το δε IFAP προέβη σε κοινοποίηση σχετικά με την εν λόγω παρατυπία μόλις την **1η Μαρτίου 2006**, ήτοι τέσσερα έτη μετά τη διάπραξη αυτής.

- 3 Ακόμη και αν υποτεθεί ότι ο καθού η εκτέλεση, ο οποίος δεν προσφεύγει κατά της αποφάσεως δυνάμει της οποίας καλείται να επιστρέψει την ενίσχυση λόγω της υπάρξεως παρατυπιών, δύναται να επικαλεστεί την παραγραφή αυτής στο πλαίσιο ανακοπής κατά της διαταγής αναγκαστικής εισπράξεως, τίθεται το ζήτημα της εφαρμοστέας προθεσμίας: αν θα πρέπει να εφαρμοστεί η **τετραετής προθεσμία από τη διάπραξη της παρατυπίας** (άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 2988/95)· αν, δεδομένου ότι η προθεσμία αυτή δεν είναι απόλυτη και ο δικαστής που επιλαμβάνεται της ανακοπής κατά της διαταγής αναγκαστικής εισπράξεως δεν είναι αρμόδιος να αποφανθεί επί του διοικητικού ζητήματος, θα πρέπει επομένως να εφαρμοστεί η **οκταετής προθεσμία από τη διάπραξη της παρατυπίας** (άρθρο 3, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 2988/95)· ή αν, καθόσον πρόκειται για εκτέλεση αποφάσεως της διοικήσεως η οποία επιτάσσει την επιστροφή αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών (εκτέλεση της διοικητικής πράξεως), θα πρέπει να προστεθεί στην οκταετή προθεσμία που προβλέπεται για την εφαρμογή του μέτρου η τριετής προθεσμία που έχει στη διάθεσή της η διοίκηση για την εκτέλεση της αποφάσεως, ούτως ώστε, προκειμένου να παραγραφεί εν τέλει η υποχρέωση, να πρέπει να παρέλθει **ενδεκαετής προθεσμία από τη διάπραξη της παρατυπίας** (άρθρο 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 2988/95).
- 4 Το **Δικαστήριο** έχει επανειλημμένως αποφανθεί ότι το ως άνω άρθρο 3, παράγραφος 1, εφαρμόζεται όσον αφορά τόσο τα διοικητικά μέτρα όσο και τις διοικητικές κυρώσεις [βλ., συναφώς, τις αποφάσεις Handlbauer, C-278/02, EU:C:2004:388· **Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb κ.λπ., C-278/07 έως C-280/07, EU:C:2009:38**· Cruz & Companhia, C-341/13, EU:C:2014:2230· Pfeifer & Langen, C-52/14, EU:C:2015:381· Corman, C-131/10, EU:C:2010:825· Glencore Céréales France, C-584/15, EU:C:2017:160· Firma Ernst Kollmer Fleischimport und export, C-59/14, EU:C:2015:660· Établissement national des produits de l'agriculture et de la mer (FranceAgriMer), C-383/14, EU:C:2015:541, κ.ά.] Δεν αμφισβητείται επίσης από τη νομολογία του Supremo Tribunal Administrativo (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου) ότι η προθεσμία παραγραφής της διαδικασίας που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) 2988/95, η οποία αφορά την επιβολή κυρώσεων και την επιστροφή παρανόμως εισπραχθεισών ενισχύσεων της Ένωσης στον τομέα της κοινής γεωργικής πολιτικής, είναι τετραετής και αρχίζει να τρέχει από τη στιγμή που έλαβε χώρα τόσο η πράξη ή παράλειψη που συνιστά παραβίαση του δικαίου της Ένωσης όσο και η ζημία του προϋπολογισμού της Ένωσης, και εν πάση περιπτώσει η προθεσμία της παραγραφής αρχίζει να τρέχει από την ημερομηνία του τελευταίου από τα ανωτέρω χρονικά σημεία, με δυνατότητα παρατάσεώς της κατά οκτώ έτη κατ' ανώτατο. Τα κράτη έχουν στη διάθεσή τους τρία ακόμη έτη, από την έκδοση της πράξεως η οποία επιτάσσει την επιστροφή των κονδυλίων ή επιβάλλει την κύρωση, για την εκτέλεση της πράξεως αυτής. Επομένως, προκύπτει ότι το κράτος έχει στη διάθεσή του

προθεσμία έως ένδεκα ετών για να επιτύχει την αναγκαστική είσπραξη του αχρεωστήτως καταβληθέντος ποσού, υπό την προϋπόθεση της έγκυρης κοινοποιήσεως της πράξης η οποία επιτάσσει την επιστροφή, το αργότερο εντός οκτώ ετών από τη διάπραξη της παρατυπίας.

- 5 Σύμφωνα με το **πορτογαλικό δίκαιο**, η παραγραφή της διαδικασίας του άρθρου 3, παράγραφος 1, του προαναφερθέντος κανονισμού 2988/95 αποτελεί ζήτημα το οποίο θα έπρεπε να είχε επικαλεστεί η LM στο πλαίσιο ασκήσεως της οικείας δικαστικής προσφυγής κατά της περατώνουσας τη διαδικασία πράξεως, δεν μπορεί δε να εξεταστεί, στο πλαίσιο ανακοπής κατά διαταγής αναγκαστικής εισπράξεως, ισχυρισμός περί αμφισβητήσεως της νομιμότητας του εκτελεστού τίτλου λόγω της προβαλλόμενης παραγραφής της διαδικασίας διαπιστώσεως της παρατυπίας, η οποία οδήγησε στην έκδοση της πράξεως η οποία επιτάσσει την επιστροφή της επιδοτήσεως.
- 6 Το πρόβλημα τίθεται διότι, υπό το πρίσμα του δικαίου της Ένωσης, η διάκριση μεταξύ της παραγραφής της διαδικασίας και της παραγραφής της οφειλής είναι, στην πράξη, αλυσιτελής, η δε ενωσιακή έννομη τάξη προβλέπει για την επιστροφή της παρανόμως χορηγηθείσας ενισχύσεως προθεσμία, η εκπνοή της οποίας, όπως προκύπτει, αποκλείει το απαιτητό της ως άνω αξιώσεως.
- 7 Κατά συνέπεια, πρέπει να εξεταστεί αν οι εθνικοί κανόνες, από τους οποίους προβάλλεται ότι απορρέει η αναρμοδιότητα του διοικητικού δικαστηρίου να αποφανθεί επί της παραγραφής που προβλέπεται στον ενωσιακό κανονισμό, καθώς και η έλλειψη νόμιμης βάσης της ανακοπής κατά της διαταγής αναγκαστικής εισπράξεως, είναι σύμφωνοι με το δίκαιο της Ένωσης και, ειδικότερα, αν αντιβαίνουν στις διατάξεις του άρθρου 3 του κανονισμού 2988/95.

[Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στα προαναφερθέντα προδικαστικά ερωτήματα (I και II), το αιτούν δικαστήριο υποβάλλει δύο ακόμη ερωτήματα (III και IV), τα οποία δεν περιλαμβάνονται στο διατακτικό της αποφάσεώς του:

III. Πρέπει η τριετής προθεσμία παραγραφής του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 2988/95 να θεωρηθεί ως προθεσμία παραγραφής οφειλής απορρέουσας από την πράξη η οποία επιτάσσει την επιστροφή ποσών αχρεωστήτως εισπραχθέντων λόγω παρατυπιών κατά τη χρηματοδότηση; Η εν λόγω προθεσμία αρχίζει να τρέχει από την ημερομηνία εκδόσεως της ως άνω πράξεως;

IV. [Αντιβαίνει] στο άρθρο 3 του κανονισμού 2988/95 εθνική ρύθμιση κατά την οποία η τριετής προθεσμία που προβλέπεται για την παραγραφή οφειλής απορρέουσας από την πράξη η οποία επιτάσσει την επιστροφή ποσών αχρεωστήτως εισπραχθέντων λόγω παρατυπιών κατά τη χρηματοδότηση αρχίζει να τρέχει από την ημερομηνία εκδόσεως της ως άνω πράξεως, διακόπτεται με την κοινοποίηση της κινήσεως της διαδικασίας αναγκαστικής εισπράξεως των οικείων ποσών, και η αναστολή της παραμένει σε ισχύ έως ότου εκδοθεί οριστική ή τελεσίδικη απόφαση με την οποία να περατώνεται η διαδικασία σε περίπτωση

υποβολής διοικητικής ενστάσεως, προβολής αντιρρήσεων, ασκήσεως προσφυγής ή ανακοπής, όταν η άσκησή τους οδηγεί σε αναστολή της εισπράξεως της οφειλής;]

ΕΙΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ